Tečaj XV. **NOVICE** List 74.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. septembra 1857.

Senic ne loviti in moriti.

Med vsemi pticami je senica našim vertom in sadnemu drevju najkoristniša; nobena ptica ne pokončá in ne zmanjša bolj gosenc in druzih škodljivih merčesov po naših vertih, kakor ravno senica. Ona je gotovo najpridniša med vsimi pticami, in pobira celi dan gosence, červiče, jajčka itd. škodljivih merčesov, od kterih se živí. Ona je tako rekoč že od Boga vstvarjena, da škodljivce iz naših vertov trebi.

Gotovo je, da ondi, kjer senice nimajo toliko sovražnikov, se tudi merčesi po vertih in sadnem drevji tako pogostoma ne množé, ker jih one proti poberejo in potrebijo; torej jih ne gré tako neusmiljeno loviti in daviti, kakor radi mestni postopači ž njimi ravnajo.

Res je, da je sèm ter tjè dovelj sadjorejcov, ki senice in enake ptičice zagovarjajo in njih korist spoznajo, in ni davnaj, kar se je iz Berolina na Prajsovskem po dolgem in širokem priporočevalo, da naj se po drevji sadnih vertov valivnice ali godivnice senicam in enakim ptičicam napravljajo, in v sadonosnice privabljujejo. Tù in tam se tudi taki gospodarji dobé, ki jim po svojih vertih raznega zobanja nastavljajo in v svoje verte vabijo.

Prav bi bilo, če bi se tudi pri nas jelo tako ravnati, da bi se jim po sadnih drevesih valivnice napravljale, ker se duplja po gojzdnih drevesih, kjer senice najraji gnjezdijo, od leta do leta bolj po redkoma nahajajo.

Z zobanjem jih v naše verte vabiti, se nam ne zdí tako važna in gotova reč, ker senice so kakor tatice; kjer senica zerno, naj je kakoršno koli, dobí, zleti urno preč, in ne ostane in ne zoblje na mestu, kakor drugi tiči; ampak izluši zerno za zernom in odletí v drug kraj ž njim.

Najbolj koristne so senice pa pozimi na naših vertih, kjer je drevje goló in brez perja, kjer veliko ložeje po mešičkih in jajčkah stikujejo, kakoršnih veliko več potrebijo, kakor o drugih letnih časih. Tam pa, kamor senice in enaki ptički ne dojdejo, gosence cele verte končajo. Ni tedaj prav takih ptičkov, ki so naši veliki dobrotniki, loviti in jih moriti. Temveč le privaditi jih moramo v verte, da nam bodo drevje, dar božji, gosenc čistili. Hvaliti moramo Boga, da nam je te pridne živalice vstvaril, brez kterih bi se gosence in drugi merčesi tako pomnožili, da bi mi kaj malo sadja okusili, kar bi ga gosencam ostalo.

Če jih pa polovíš,
Nič sadja ne dobíš,
Merčesi ga snedó!
Ne hrušk ne sliv
Ne boš dobil,
In glad pestil te bó! K.

Nekoliko o stanji kmetijstva in obertnijstva na Krajnskem. *)

Življenje narodov, njih telesno in duševno blagostanje, se je od nekdaj po posebnih prigodljejih ravnalo, kterih nam zgodovina do današnjih dní toliko razkazuje, da bi nemogoče bilo jih vse našteti. Pazljivi bravci so v sostavku „Nekoliko iz zgodovine znajdb sploh“ se seznanili z občnimi pogodbami za napredovanje in omiko narodov.

Kakor pretečeni časi imajo tudi današnji marsikaj pokazati, kar bo v zgodovini z zlatimi čerkami neizbrisljivo zapisano ostalo. Pa to ni več last le posamnih ljudí, kakor v starih časih. Kar enem hasne, mora biti last vsih, kteri so sploh ugodni, se tega udeležiti.

Najvažneje in v vse razmere občenja segajoče iznajdbi naših dní ste iznajdbi hlapa in električnega telegrafa. Hlap in telegraf že gospodarita v naši deželi. Ali nam v korist ali škodo, bo pred vsem na nas ležalo. Treba je te čuda sedanjih časov razumiti in spoznati; še le potem nam bodo te naprave ubogljivi služabniki. Da se pa to zgodí, nam je pred vsem treba, močí spoznati, ktere so v naravi skrite. Pač premalo smo se doslej prizadevali, teh znanost si pridobiti, ker smo sploh mislili, da bomo mogli tudi brez njih izhajati. Pa kakor na zemlji sploh nič pri starim ne ostane, tako so se tudi naše razmere premenile, ja skoraj naenkrat sprevergle.

Slednji vé, da so bile krajnske dežele od nekdaj vrata za občenje narodov juga in severja, ne samo avstrijanskih, temuč tudi sredinje Evrope. Tù so popotniki zavoljo posebne lastnosti svetá, kteri eno samo veliko cesto pripustí, kakor v soteski vkup vréli. Dalje se stikajo tù trije veliki narodi; kteri si svoje izdelke uzajemno pošiljajo. Slovenski anrod ima zlasti kmetijske, nemški obertnijske, italijanski pa izdelke in pridelke južnih deželá izmenjevati. K temu pride še tako blizo ležeče mesto Terst, iz kterega pot po suhem samo skozi Krajnsko pelje. V tacih okolišinah ni moglo drugače biti, kakor da je velik del prebivavcev naše dežele se zgolj s prevaževanjem blaga in s kupčijo pečal. Drugi del prebivavcov se živí z obdelovanjem zemlje, en del pa z obertnijo, kakor sploh v vsaki omikani deželi.

(Dalje sledí.)

*) Po „Andeutungen, wie und von wem die Realschule zu beachten und zu benützen sei“ itd. iz letošnega letnika ljublj. realke.

Nekoliko iz zgodovine iznajdb sploh.

(Dalje.)

XI.

Svetilnice (laterne) so imeli že v najstarejih časih. Tudi vojaki so jih nosili sabo ponoči potovaje. Pa laterne kakor lampe so današnje dní silno popravili. Angležu Davy-u, kteri je tudi na Krajnskem dalj časa živel in kteri je toliko koristnih rečí iznajdel in izmislil, bo rudarjem v hvaležnem spominu živel za lampo, s ktero smejo zdaj brez skerbí po jamah po svojih opravilih hoditi.

Olikane (lakirane) rečí za marsiktero rabo so imeli Japanci in Kitajci že davnej. Evropejci, zlasti Angleži in Nemci, so pa v izdelovanji takega blaga, posebno kar lepost utiče, silno daleč prišli.

Svetilnike za varnost mornarjev so imeli že stari. Današnji so memo unih, se vé da, veliko popolneji, kakor sploh toliko rečí. V 14. stoletji so iznajdli kompas, kteri kaže na morji enako in še bolj varno pot, kakor svetilniki. Ako so vedli že stari Kaldejci, Egipčani in Kitajci s sonč-

nimi, vôdnimi in peskinimi urami dneve po urah deliti, so bile vendar ure s kolesci in težili, ktere so bile v 11. stoletji iznajdene, bolj složne in ugodne. Začeli so v tem času tudi že ure v zvonikih in sploh na javnih poslopjih napravljati. V pervih létih 16. stoletja so žepne ure iznajdili. Ni kmalo kaj lepšega, umnišega in koristnejega od téh mašinic. Današnje dní je ta umetnost kaj spopolnjena.

XII.

V 10. in 11. stoletji so iznajdili mline na sapo, ktere so še le v 16. stoletji Holandci popravili. Konec 13. ali v začetku 14. stoletja so perve orglje zapele; par stoletij pozneje so začeli z oljnatimi barvami malati, in v 14. stoletji z mašinami dnarje kovati. Te iznajdbe vse si Nemci pripisujejo, in Nemec je bil tudi, kteri je v letu 1440 iznajdel umetnost tiskarstva. Nekaj let sèm imamo tudi urnotiskarne, ktere tù in tam namesti človeških rok tudi hlap goni. V sredi 15. stoletja so začeli podobe v baker (kufer) vrezovati in natiskavati, pred nekimi 60 leti pa so dobili perve kamnotise. Tudi to so iznajdbe Nemcov.

Kitajci, Indijani in drugi stari narodi so znali že podobe v les rezati. Pa, kakor marsiktero drugo reč, so Evropejci tudi to umetnost iz novega iznajdili in na višjo stopnjo popolnosti spravili, kakor je kdaj pri druzih narodih bila.

V 11. stoletji so prinesli Arabi v Evropo umetnost, iz bombaževine ali pavolje papir delati. V 13. stoletji so znali pa že Evropejci ga iz platna narejati. Že v 14. stoletji so poznali žage in v sredi 16. stoletja so že krajce (špice) klepali.

Bert. Švarc je, kakor se bere, v 14. stoletji smodnik ali prah za streljanje (pulfer) iznajdel; pa verjetneje je, da gré ta čast, kakor tudi iznajdba pušk, Kitajcom že v pervih stoletjih po Kristusu. V sredi 17. stoletja je bila zrako-sisalka in električni kolovrat (Elektrisirmašine), iznajdena. Več inštrumentov za muziko, zlasti klavir, se pripisuje 18. stoletju. Angleži so še le v sredi pretečenega stoletja s premnogimi iznajdbami sloveti začeli, med kterimi gré hlaponom in železnicam pervo mesto.

XIII.

Egipčani in Kitajci so bili že v starodavnih časih izverstni lončarji. Tudi Greki so lončarsko strugo poznali. Še dandanašnji posnemajo lončarji podobe marsikterih starih posod. Porcelan, najličneje persteno blago, so delali Kitajci že davno davno. Evropejski porcelan so začeli pred kakimi 155 leti najličneje v Saksonii delati.

Razun mesinga je bilo tudi jeklo že starim znano. Kar jeklo zadeva, so v poslednjih časih več, posebno za mašine koristnih sort iznajdili, n. pr. angležko lito jeklo. Avstrijanski stotnik Uhaci je današnje dní umetno izdelovanje jekla iz navadnega železa iznajdil, ktero se je po mnogih skušnjah mnogo ličneje in terdneje od angležkega litega pokazalo.

Tudi noži so bili že starim znani, zlasti marsikteri obertnijski noži. Vilic še v starih časih niso imeli, ampak vilicam podobne orodja so rabili. Kavo so Arabci pervi pili. V naše cesarstvo je prišla ta pijača o času, ko so Turki Dunaj oblegovali, pa po poljskem kralji, Sobieski z imenom, odgnani bili. Arabci so tudi umetnost, iz vina žganje delati. v Evropo prinesli. Oni so tudi že znali, kakor se misli, iz sladkorničnega soka sladkor ali cuker kuhati. Ol (pivo) so tudi že stari pili. Piše se pa, da ga je flanderski kralj Gambrin z imenom, pervi kuhal *).

*) V Vratislavu v pruski Silezii je bila nekdaj stara podoba tega kralja iz lesa izrezana in pod njo se je bralo v nemškem jeziku:

Gambrinus werd ich genannt,
War König vom flandrischen Land;
Aus Gerste hab' ich Malz gemacht,
Das Bierbrauen zuerst erdacht:
Drum sollt Ihr die Brauer mit Ehren begaben,
Weil sie einen König zum Meister haben.

Vse te umetnosti so bile pozneje, zlasti poslednje čase marsikako spopolnjene. Arabi so tudi že vročega vodnega hlapa se posluževali, namreč za kuho jedíl. Kako mnogotere so pa iznajdbe v naših časih, s hlapom kuhati, kuriti, mašine goniti itd. je slednjemu omikanemu znano.

Nov lepoznansk časnik. *)

Kar so gospodarju, obertniku, domorodcu in vsakemu omikanemu človeku, ki vediti hoče kaj se po svetu godí, neprecenljive „Novice“, častiti duhovšini „Slov. prijatel“ in „Zgodnja Danica“, ravno tako nam je potreben v splošno olíko našega jezika list lepoznansk, kakor jih imajo vsi omikani narodi v manjem ali večem številu. Le mi Slovenci ga še zmiraj pogrešamo, čeravno je želja po njem, kakor nam spričujejo mnoge pisma in posamezni glasovi iz raznih krajev naše domovine, razširjena blizo po celi široki Slovenii. Zanašaje se v krepko podporo vseh rodoljubnih Slovencov nočemo dalje odlagati ali čakati; terdni volji in združeni moči vse obveljá. Naznanjamo torej vsem prijatlom našega slovstva, da bo jel že ob novem letu ali malo pozneje izhajati namesto rajne „Bčele“, se vé da, v lepši in bolj doveršeni obliki, nov lepoznansk časopis pod naslovom: **Glasnik**, lepoznansk list za literaturo in umetnost.“ Namenjen omikanim Slovencom po deželi in po mestih, bo obsegal razne po domače pisane sostavke, kakor: pesme, novele in povesti, pripovedke, popisovanja šeg in navad narodov slovanskih, životopise, sostavke krajopisne, zgodovinske in natoroznanske, slovenske prislovice in druge narodske drobtinice, z eno besedo vse, kar se vjema z namenom kratkočasno-poučnega lista. Izhajal bo v veliki osmerki 1. in 15. dan vsakega mesca, vselej 12 drobnotiskanih strani. Verh tega bo Glasniku pridjana enkrat (po potrebi dvakrat) v mescu vselej štiri strani drobnega tisa obsegajoča doklada: „Drobtinice jezikoslovne“, ktera bo obsegala misli in želje posameznih vlastencov v slovničnih zadevah, drobtinice jezikoznanske v pojasnjenje raznih gramatičnih pravil, gradive za slovenski slovar, nabrane po raznih krajih Slovenije, vesti o slovenskih podnarečjih in marsiktere literarne novice. Glasnik z doklado vred bo veljal za pol leta 1 gold. 12 kr. sr., in po pošti prejeman 1 gold. 20 kr. sr.

Preden se vendar dela lotiti zamoremo, je nam treba prav lepih in izverstnih sostavkov. Zatorej se pred vsim drugim obračamo do slovenskih pisateljev s priserčno prošnjo, da nas podpirajo po svojih vednostih in zmožnostih. Da se pisateljem njih trud saj nekoliko poverne, se jim bo plačevalo za tiskano polo po deset goldinarjev sr., za posebno lepe novele pa še več, kolikor nam bodo okolišine pripustile. Vsi sostavki za „Glasnika“ naj bodo v čisti, gladki slovenščini prav mikavno pisani, lahko razumljivi, ne preobširni (saj ne čez dve tiskani poli), kolikor je moč po domačih predmetih osnovani in sploh estetično doveršeni, da bode berilo um in serce požlahnovalo, ne pa mlade serca s praznimi sanjarijami in nečistimi željami napolnovalo. Zatorej nikakor ne bomo mogli jemati sostavkov, v kterih veje zgolj duh poželjive posvetnosti, ker so zoper namen našega lista, kterega geslo naj vedno ostane: požlahnovanje uma in serca. Vse naj bo pošteno slovenski nravi primerno, bodi si poduk ali razveseljevanje. Le tako si bo list čedalje več prijatlov in podpornikov pridobival.

Kdor je imel kedaj z vredovanjem kakega časopisa, posebno lepoznanskega, kaj opraviti, mu bo gotovo znano, kako težko si je priskerbeti prav lepih sostavkov, posebno novelističnih ali zgodovinskih povest. Da slovenske pisatelje, posebno na tem polji, k veči delavnosti spodbudimo in si tako prav dobrega gradiva za „Glasnika“ pridobimo, želimo razpisati troje daril (in sicer 1. za naj boljšo no-

*) Kot odgovor vsem gospodom, ki so nas nagovarjali, rajno „Bčelo“ zopet v življenje poklicati. Pis.

velo iz domačega življenja ali za najlepšo povest, osnovano na podlagi domače zgodovine, 2. za naj boljši sostavek narodopisen ali krajopisen in 3. za najboljši sostavek iz natoroznanstva); le manjka nam kakega mecenata, kteri bi bil pripravljen darovati kaj v povzdigo domačega slovstva. Pa tudi to se da doseči z združeno močjó. Zatorej se tudi obračamo do vseh rodoljubnih Slovencov, kterim je v resnici mar čedalje lepši razcvet naše literature, s ponižno prošnjo, da nam blagovolijo tudi v tej zadevi dobrovoljno na pomoči biti. Le tako se bo dala postaviti terdna podlaga lepoznanskemu listu. Naj torej vsi, ki so volje v ta žlahni namen kaj malega v denarjih na altar domovine položiti, saj do 15. oktobra t. l. ali podpisanemu ali čast. gg. vrednikoma „Novic“ ali „Šlov. Prijatla“ na znanje dati blagovolijo, koliko bi bili pripravljeni darovati, da se gori omenjene darila razpisati moreje. Gotovega dnarja sedaj še ni treba pošiljati, ampak še le tedaj, kader bodo gg. razsojevavci določili, kterim sostavkom, naj se podelé razpisane darila. Imena vseh podpornikov se bodo razglasile po „Novicah“ in po „slov. Prijatlu.“

Kakor hitro bo zadosti dnarja podpisanega, bomo naprosili gospod dr. Bleiweis-a, vrednika „Novic“ v Ljubljani, gosp. Cigale-ta, vrednika deržavnega zakonika, na Dunaji in g. Einšpielerja, vrednika slov. Prijatla v Celovcu, da določijo, pod kterimi pogoji naj se razpišejo darila, in potem tudi razsodijo, kteri sostavki naj se obdarujejo. Le tako bo nam v sedanjih okolišinah mogoče osnovati beletrističen časopis in ga ohraniti morebiti še mnoge leta v korist in blagor domovini. Sezimo si vzajemno v roke, da se bo čedalje lepše in veseliše razcvetala domača literatura.

V Lešah 10. septembra 1857.

Anton Janežič,
c. k. učitelj slov. in nemškega jezikoslovstva na višji realki v Celovcu.

Jezikoslovna drobtinica.

Od kod beseda „uzem“.

Pisal sem bil opisovaje navade Bistričanov, da tukaj velikonoč „uzem“, kakor Hervatje „Vazam“ imenujejo. Takrat sem rekel, da ta beseda toliko pomenuje, kakor konec zime. Ko sem pa to nekoliko bolje premislil in se z nekim učenim Slovencom posvetoval, sem previdil, da to nikakor biti ne more. Praeposicia uz pomenuje toliko kakor nemški „empor“, „uzdigniti“ = „emporheben“. — Glagol jeti, jmem pa se samo v sostavah rabi: „najeti, najmem“, „prejeti, prejmem“, „zajeti, zajmem“. —

Iz glagola uzjeti je substantiv „uzjem“, kakor iz prejeti „prejem“; j se pa izpušča, tedaj ostane uzem, kar toliko pomenuje, kakor „Emporhebung, Auferstehung.“

Bilc, sedmošolc.

Ozir po svetu.

Dairi, japanežki papež.

Japanezom zapoveda posveten „glavar“, Kubo imenovan. Ta je samovlasten in nasledljiv knez (car) in stanuje v mestu Jeddo na Nifon-skem otoku. — Zraven tega cara pa v tej deželi še druga oseba posebno sloví, namreč Dairi, duhovni glavar ali japanežki papež, kteremu ljudstvo še večo čast daje, kakor pa caru. Dairi-ja imajo, kakor Boga. Vse, česar se on dotakne je sveto; on nikdar ne umerje, temuč samo včasih svojo dušo ponoví. Dairi stanuje v Kio ali Miako-tu, ki je zraven Jeddo največe mesto japanežkega kraljestva in čez 500.000 prebivavcov šteje. Tù ima zeló krasno poslopje; njegovo dvoranstvo je 22.000 duhovnov, kteri morajo v 4000 cerkvah tega velikega mesta službo Božjo opravljati. Ljudstvo Dairi-ja nikdar pred očí ne dobí in vsakega s smertjo kaznujejo, kteri se prederzne pravo ime živega Dairi-ja izgovoriti. Razun njegovega dvoranstva in najvišjega carevega uradnika ne smé nikdo k njemu. Le enkrat vsako leto ide v neko galerijo, ki je tako narejena, da ljudstvo le njegove noge gledati zamore, in ako hoče na vertu svojega zlo začuvanega poslopja čisti zrak vživati, se morajo vsi oddaljiti, preden ga duhovni na svoje rame vzamejo in na vert nesejo, kajti zemlje se nesmé nikdar dotakniti. Dairi-jev rod nikdar neodmerje; ako nima otrok, dobí iz nebes sinčka, t. j. dete iz najslavnejšega roda v celem carstvu najdejo pod drevesi poleg poslopja položeno. Dairi ima tri ministre in smé devetkrat devet žen imeti; obleko mu smejo le čiste device šivati in jestvine se mu vsikdar dajejo v novih posodah, ktere potem potarejo. — Dné 1. julija 1856 je pred sedanjim vladajoči Dairi zbolel, drugi dan mu je bilo huje in ko so 3. julija zapazili, da mu smert ne bo več dolgo prizanašala, so šli duhovni v svoje cerkve in so ljudstvu naznanili, da se je Dairi zavezal s 7 velikimi bogovi nebes in da bode v naročji največega teh bogov „Tea- Sio- Dai- Tsin-a“, svojo dušo ponovil. Potem so se počele molitve in ko so te končali, so duhovni oznanili: zdaj smé ljudstvo v Dairi-jevo poslopje, da vidi častitega svojega najvišjega duhovnega glavarja. Nato je na kupe ljudstva v Dairi-jevo poslopje hitelo. Dairi je počival na svitačni postelji; oblečen je bil v belo haljino in obraz mu je zakrival redek pajčolan. Duhovni so mu z dišečim tamnjanom kadili in na glas molili. 5. julija ob devetih pred poldnem je Dairi umerl. Ko je dihati nehal je višji duhoven njegovo roko vzdignil kviško v znamenje, da je Dairi umerl, da je njegova duša k bogom odišla, odkodar pa se naskorom sopet bode vernila. Vse tiho je potem bilo. Za kakošnih deset minut je pokril višji duhoven mertvo Dairi-jevo truplo z velikim belim zagrinjalom; kratko potem je djal zagrinjalo zopet vstran in vidili so namesti še ravno umerlega človeka druzega prejšnemu podobnega in življenja polnega. Ta je vstal, stopil iz postelje, šel pred nek oltar in blagoslovil ljudstvo, ktero je veselja zvan sebe bilo. — Duhovni so umetno na mesto umerlega Dairi-ja njegovega sina in naslednika vrinili, kar pri smerti vsakega Dairi-ja ponavljajo, in k čemur jim mnogo pripomore terdna vera ljudstva in preproge, s kterimi je svitačna postelja od vseh krajev zakrita. Telo umerlega Dairi-ja so duhovni ponoči prenesli v Ycie-nsko cerkev in tamo sožgali. Kdor bi se prederznil, v to cerkev stopiti, bi ga oskrunjavca hrama božjega živega sožgali. 7. julija se je novi Dairi, skerbno zagernjen in od vseh duhovnov obdan, peljal skoz celo mesto na vozu, kterega je 100 belcov vleklo. Vse je padalo na obraz in ga molilo kakor Boga. Nikdo se ni podstopil delati, vse je praznovalo, vsi zaperti so bili oprosteni in vse kaznovavne pravde so bile uništene. Iz „F. J.“ Tonekov.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Brešč na Štajarskem. 10. dan t. m. — Ker „Novice“ marsiktero nesrečo od pogorelcov na znanje dajejo, naj mi dovolijo treh pogorelcov nesrečo popisati. Od desete do dvanajste ure ponoči 7. dan t. m. so trije kmetje v Mostnah (Brükle) pol ure od Brežč (Rann) namreč: Žabkar, Drugovič in Špular pogoreli. Vse je že spalo, samo čuvaj, ki je hodil po ulicah in uro oznanoval, je narpred ogenj zagledal in komaj ljudi iz spanja zbudil, sicer bi bili vsi zgoreli. Iz spanja zbudjeni in od ognja prestrašeni so komaj živino iz hlevov izgnali, druzega blaga niso mogli nič oteti, in tako jim je čisto vse pogorelo, hiše, hlevi, podi, obleka, žito, predivo, kerma, vozovi, plugi, brane, z eno besedo vse, da druzega ni viditi, kakor tri pečí; ker je vse leseno in s slamo pokrito bilo, je vse do tal pogorelo. Še večja nesreča bi bila, če ne bi bili ljudje iz Brežč z gasivnico, iz Čateža in druzih vasí na pomoč prihiteli, da so druge strehe, ki so se že vnemale, z gasivnico in škafi polivali, da se niso vžgale. Ti trije gospodarji s njih dru-

žino so resnično usmilenja in pomoči vredni, ker so po nedolžnem ob vse svoje premoženje in stanje prišli, ker si niso mogli nič živeža oteti. Nekterim so še dnarji zgoreli, in tako so prisiljeni druge dobrotljive ljudí milošnje prositi. Ker jim je vse pogorelo, da je njih škoda na 10.000 fl. cenjena, se vé, da ne bodo toliko dobili, da bi si zopet hiše, hleve, pode in druge rečí napravili. Ker niso bili zavarovani, je njih nesreča še večja. Ker so taki reveži, jih perporočam usmiljenim in dobrotljivim ljudém, če jim zamore kdo kaj pomagati, naj bo v dnarjih ali v obleki, s platnom ali predivom ali v druzih rečéh. Saj nesrečni pogorelec vse za dobro vzame, kar mu kdo dá. V Ljubljani naj dobrotniki gospodu vredniku „Novic“ svoje darove izročijo, po drugih krajih naj jih svojim gospodom fajmoštrom pošljejo, bližnji naj jih gospodu fajmoštru Francu Smoliču v Dobrovi dajo, da bo vse po pravici razdeljeno. Ker se letos povsod slaba letina zavolj dolge suše kaže, ni upati, da bi ti reveži samo po bližnjih krajih veliko dobili; zato se tudi na daljne kraje prošnje pošljejo, da bi se jim pomagalo. Lepo, lepo prosijo vbogajme! Zagorc.

Iz Ljubljane. 15. sept. Njeno c. k. Veličanstvo, Cesarica Maria Ana so pogorelcom v Lašičah 300 fl. premilostljivo podarili. — 10. t. m. so Nj. ekscelencija gosp. deželni poglavar čast. gospod profesorju Metelko-tu od cesarja podeljeni zlati križec z veliko slovesnostjo na persi pripéli.

Novičar iz raznih krajev.

Nj. c. k. apost. Veličanstvo, Cesar, so Nj. c. k. Visokosti, nadvojvodu Albrehtu, general-governerju na Ogerskem Najvišje ročno pisanje poslali, s kterim spoznavajo, da so Jim vsi narodi in povsod zvesto vdanost in resnično ljubezin skazovali, in da so z dovoljnostjo vidili, da dežela ročno v vsem napreduje. Izrekli so dalje presvitli Cesar, da se nadjajo, da se bo to napredovanje v vsih ozérih ohranilo; da bodo s terdnim sklepom se dosedanjih pravil vlade krepko deržali in želé, da bi to povsod spoznali, zlasti pa cesarski služabniki se natanko po tem ravnali. Pri tem pa — pišejo — bo vedno moja skerb, da se različnim narodom še dalje njih narodna vlastitost ohrani in na njih jezik po spodobnosti gleda. — V kupčíi se dobiva papir iz tabakovih štibelj in rebric narejen, ki se dá po barvi in duhu spoznati, iz česa je izdelan. C. k. ministerstvo je razsodila, da ima tako papir kot izdelek iz tobaka veljati in da je ž njim pri vvožnji enako ravnati, kakor s tobakom. — Načert nove obertnijske postave je gotov in je sedaj pri deržavnem svetovavstvu. Prijatli nepogojne obertnijske prostosti bodo tako malo z njo dovoljni kakor uni starega obertnijskega kopita. Zvedenci vsih deželá, kteri sedanje razmére spoznajo, jo bodo pa gotovo z veseljem sprejeli. — Popisovanje, od Nj. Veličanstva zaukazano, se bo začelo prihodnji mesec v celem cesarstvu. — Na Dunaji živí 579.457 ljudí. Po takem je Dunaj četerto véliko mesto v Evropi, ker ima London 2.363.141, Pariz 1.174.346, Carigrad 786.990, Petrograd pa le 532.241 prebivavcov. — Na Ogerskem znese vsa odškodnína za odvezo zemljiš 117.497.000 gold., kterih spada na posestnike 109 milijonov 842 tavžent, na duhovne posestva pa 7 milijonov 655 tavžent gold. — Sveti Oče papež so, zvedši, kake svečanosti pripravljajo Njim v čast, svojemu pervemu ministru, kardinalu Antoneli pisali, da jih gine tolika vdanost in ljubezin, pa da vendar prav serčno želé, da bi si zavoljo Njih Rimci toliko stroškov o času revšine in sile na glavo ne nakopavali. Največ veselja bi jim naredili, če bi ubogim milih darov razdelili. Pa prepozno je že bilo, tej želji sv. Očeta vstreči, ker je bilo že vse za slovesno sprejetje Njih Svetosti dodelano. Ubogi so pa vendar tudi še enkrat toliko milih darov prejeli, kakor jim jih je bilo spervega namenjenih. — V Azii je cela karavana s 400 ljudmi in 1700 velbljudi v pušavi strašno poginila. Zašli so namreč v pušavi, vode in hrane jim je zmanjkalo, tako, da so ljudje in živina žeje mreti začeli. Ponudili so se trije Arabi za 20.000 piastrov karavano naprej spraviti. Ko so se nekteri popotniki, ki so jih spremili, v pervem arabskem stanu pogojevali, planejo tolovaji čez une, ki so v pušavi ostali, in vzamejo vse, blago in velbljude in gotovino. Ceni se vsa škoda na 5—6 milijonov piastrov. Zavoljo tega je prišlo v Bagdadu več kupcov čisto na beraško palico.

Svetega Mihela vaga.

Svet Mihael, ki vago ima,
En dan vaguje rajnce,
Ko ravno pervič kolera
Je pobirala Krajnce.

Katerega na vago dé,
Ga greh li doli tlači;
O vsacem dosti satan vé,
Se zasmekljivo pači.

Rogat merčes je svoje gnal,
Veselo zavolj zmage,
Zbor angelj-varhov je ostal
Prepaden zraven vage.

Začel je Rafael tako
Otožno govoriti:
Bogu se smili! kaj je to? —
Pa saj se ni čuditi!

Saj vémo kaj godi se vse,
Ko hodimo po sveti,
Kaj človek vès priprost počne,
Kaj satan sam si speti.

Žalvavce Rafael je zbral,
Da ž njimi gré pred Boga;
Bogu je milo tožil, djal:
Prižene nas nadloga.

Oh Oča! ti usmili se
Objoka vredne zemlje;
Strašno je, kakor doli gré,
Vse satan nam odjemlje.

Ob svet'ga Petra rimski stol
Dolg jezik on otresa.
Na tvoje pazi, kakor skol
Na ptice iz drevesa.

Kjerkoli pelje kaka pot,
Jih cele trume vjame;
Poredne kerčme so povsot
Njegove lovske jame.

Pristudil je bivavcom koč
Oblek blago domače;
Le žlahna je že sploh rekoč
Obleka za berače.

Kaj pride iz pijanosti?
Kaj lišpa zna obleka?
Ni treba meni praviti,
Poznamo ga, človeka.

Celó na božje pota gré
Peklenšek sam rogati,
Odpustek opisati vé.
Na sladko strup devati.

Marije človek ne pozná;
Otrok je mater zgubil,
Hudoba ga na verci jma, —
Kako bo tebe ljubil!

Že skoraj ene duše ni,
Ki vago bi spolnila,
Zmotnjavec dobro zdaj stoji,
Možuje, da je sila.

Gospod tako odgovor dá:
„Z vojskami sem udaril,
Pa kaj je prida iz tegá? —
Svet bolj je otraparil.

Zdaj z novo kugo, — kolero
Bom žugal, strašil, tepel;
Pa malo bom opravil ž njo,
Ker človek je oslepel.

Ameriški koren bom dal
Smerdeti in pa gnjiti,
Pa človek rad bo glad prestal,
Da lé se z grehom siti.

Pijanost rada naredí
Tate, Škarjote, Kajne,
In mati je nečistosti,
Nje brat je postopanje.

Pijače, ki je Noeta
In Lota omamila,
Dalj časa terta plesnjiva
Ne bode nič rodila.

Ljudje pa bojo pili strup,
Žganje se temu pravi;
Ob manjem ino bolji kup
'Z človeka zver napravi.

Egipta kdaj nadlog deset
H posluhu ni prignalo,
Tako za dandanašnji svet
Je to še vse premalo.

Prišel bi jez do živega;
Pa vse bi zlo bolelo. —
Bo že li nespokornega
Gorje enkrat zadelo!

Saj Petrov rimski stol stoji
Nepremakljiva skala;
Zastonj pekel se va-nj grozi,
Ne krene ga iz stala.

Vodite duše lih tako
Kot vodil si Tobija,
Da jih kak Asmodej ne bo,
Pomogla bo Marija.

Človeka v kratkem bom učil,
Kaj more mati sveta,
Brezmadežno jo bo čestil,
Ker taka je spočeta.

Po ene bodem smert poslal;
Ker meni so nasproti,
Z britkostmi druge bom berzdal,
Krotil na svoji poti.

Svet Mihael, moj vojskovod,
Naj pride koj do mene.“
Odborniki so šli na pot
Spolnit to naročenje.

(Konec sledí.)

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.